

Director Hayfey tantárgyfelosztása

— Hej, haj! Hová lett a régi szépvilág? — sóhajtozott director Hayfey az egyik augusztus végi nap délutánján íróasztala mellett, mikor az új tanév tantárgyfelosztását próbálta összeeszkábálni.

— A hetvenes években, de még a nyolcvanas évekelején is — morfondírozott magában — ment minden. Ha méhészkedtem, almát szedtem, tengerit törtem vagy szüreteltem, esetleg párttitkári értekezletre mentem, csak ráböktem valamelyik beosztottamra: te fogsz helyettesíteni! És ő helyettesített szó nélkül. Ingyen, barátságból! Most meg? Ezt az átkozott tantárgyfelosztást kell úgy csűröm-csavarom, hogy egy kis szabadidőhöz juthassak.

És director Hayfey úr csűrte-csavarta. Egészen ügyesen. Mert ugye, ha a saktárgyában cseledezett-botladozott is ökgyelme, az ilyenféle csűrésekhez-csavarásokhoz csak került elég gögyi abban a faggyazott koponyájában.

Mint directornak, heti nyolc óra volt a kötelező óraszám. Úgy döntött hát, hogy mindkét szakmájában négy-négy órát vállal. Az 5. és 8. osztályban két-két történelmet, a 6. és 8. osztályban két-két óra technikát. Az így kiválasztott nyolc órát aztán szépen el is helyezte az órarenden a hétfői és keddi napok délelőtti jére. Aztán tovább töprengett:

— A technikát a többi osztályokban majd a biológia-technika szakos nevelő csinálja, a történelmet pedig...

Hát igen! A történelemnél már került egy kis problémája director Hayfey úrnak, mert ő volt az egyetlen történelem szakos a tantestületben. Így, ha nem vállalja, nem szakos nevelőknek kell odaadnia.

— Hát, — dünnyögte bosszankodva —, túlórában éppen megcsinálhatnám. Csakhát... Igen, ha hétfőre és

keddre tenném ezt a négy túlórárt, mindkét nap hat-hat órára lenne. Az nekem sok! Ha pedig valamelyik következő napra tenném?... Nem, nem! Ez így nem megy! Csinálják csak mások, ha nem szakosak is!

Director Hayfey ezzel elégedetten hátradőlt a székében. Úgyesen elintézte a dolgot! Valami azért csak ott motoszkált a kobakjában:

— Egy kis túlóradíj énám is rám férne! — tépelődött újra, és hamarosan fel is derült bagariával kárpítózott ábrázata:

— Hát a tanulószobai ügyelet! Az négy óra egy alkalommal, és nem kell újabb napokat elpazarolni rá, be fér hétfőn délutánra.

Ezzel be is fejezte nagy meglepéssel director Hayfey úr a tantárgyfelosztás és órarend készítés nagy munkáját. Ezt a nagy művet aztán meg is tartotta az újabbnál újabb tanévekre is, egészen mostanáig.

Hogy az 5. és 8. osztályos tanulóknak a történelem órája egymást követte a hét első két napján; hogy a 6. és 7. osztályos tanulóknak nem szakos tanítja a történelmet, ugyan mit számít az! Azok az átkozott nebulók legalább gyorsan túlesnek a történelemóra gyötrelmein, azok a nem szakos nevelők pedig szereznek egy kis történelmi műveltséget.

Fontos viszont az, hogy director Hayfey úrnak van elég szabad ideje: kedd déltől végig, végig...végig!

Nesze neked iskolaérdek!

Nesze neked renzerváltozás!

Szamoszegi Balogh László

TALÁLKOZÁSOK

BESZÁMOLÓ EGY KONFERENCIÁRÓL

1993. július 26-án az angliai Lancasterben megnyílt a Dorothy Heathcote Archívum, melyben hozzáférhetők a ma élő legnagyobb hatású drámatanár munkássága során róla és általa íródott cikkek, könyvek, a tanítását megörökítő videofelvételek és hangkazetták (egyelőre javarészt csak angol nyelven). Az Archívum a lancasteri egyetemen tekinthető meg, de számítógépes hálózaton keresztül a világ bármely végéből lekérdezhető.

Ünnepélyes megnyitását az egyetem színháztudományi tanszéke egy nemzetközi konferenciával tette emlékezetesebbé, mely a "The Work and Influence of Dorothy Heathcote" (Dorothy Heathcote munkássága és hatása) címet viselte, s melynek díszvendége természetesen maga az idős és elragadó „Vakond” volt (D.H. kifejezése önmagára). A résztvevők névsorán végigtekintve az ember úgy érezhette magát, mintha a jelenkori drámatanítás angolszász nagypáholyába lépett volna. Az öt nap alatt beszédet mondott többek között Gavin Bolton, David Booth, John Carroll, David Davis, John Fines, Chris Lawrence, Norah Morgan, Cecily O'Neill, Juliana Saxton, Ray Verrier, Betty J. Wagner és Kathleen Warren is.

A tanácskozás óriási pozitívuma volt, hogy nem esett bele a könnyes-meghatott múltidézés és tömjénezés csapdjába, hanem folyamatosan a „mi van most az oktatásügy területén” és a „hogyan tovább” kérdésekre keresett választ. Az előadók nem csupán ostorozták a kormányzat konzervatív szemléletét, mely a dráma háttérbe szorítását is eredményezte Nagy-Britanniában, de megpróbálták hatékony érvekkel és adatokkal felruházni egymást a csata megnyerése érdekében. Nem csak politikáról esett szó természetesen: kitértek az olyan kutatások ismertetésére is, melyek a drámatanítás nyelvi-kommunikációs szocializációs fejlesztő hatásait vizsgálták, de bemutattak a tanári szerep megváltozását vagy az egyes drámatechnikák alkalmazását elemző munkákat, valamint nevelésfilozófiai értekezéseket is.

Maga Dorothy egyáltalán nem díszvendég módjára viselkedett. Minden reggel hét és kilenc óra között (mely így jócskán belenyúlt a reggeli idejébe is) mindenki számára nyitott konzultációkkal kezdte a napot, s este tízig az előadások idejét kivéve egy pillanatra sem láttuk őt megállni. Mesélt, tanított, kérdezett, körbejárt a mű-

helyfoglalások között, itt-ott hozzáfűzött valamit a hallottakhoz: dolgozott.

Igaz, mi magunk sem sokat pihentünk: a programok között szinte csak az étkezések és a kávészünetek, no meg az éjszakai bárók teremtettek lehetőséget a magánbeszélgetésekre. Ezek persze csak igen ritkán voltak ténylegesen magánbeszélgetések, hiszen a kapcsolatok továbbépítése, a szakmai kérdések megvitatása adta legtöbbször keretét.

Különös élmény volt számomra, hogy azok, akik tíz-tizenöt éve egyáltalán nem találkoztak egymással (mivel egyikőjük talán Ausztráliában, másikuk Angliában él), szinte azonnal a munkára, a drámatanításra terelték a szót, és máris vitába merültek egy-egy részletkérdés értelmezését illetően.

Elgondolkodtatott és mélyen megérintett ez a tapasztalat. Nem csupán arra a szinte felfoghatatlan tényre irányította rá figyelmemet, hogy az angolszász világban (minthogy nyelvi korlátok nincsenek, a többi pedig „csak” pénzkérdés) a világ egyik végén megjelenő könyv, folyóirat azonnal hozzáférhetővé és feldolgozhatóvá válik a Glóbusz átellenes oldalán is.

Az is ott rejlett emögött, hogy ezek az emberek — javasrt gyakorlat pedagógusok, néhányan egyetemi oktatók — valóban értelmiségiként próbálnak dolgozni: olvasnak, publikálnak, kutatási programokat szerveznek és elméleti munkákat jelentetnek meg, melyekben egymással vitatkoznak. Bizonyíték erre az a közel ötszáz oldalnyi szakanyag, melyet a konferenciára készítettek, és amelyet — köszönet érte a gondos szervezőknek — a nyitóünnepséget követően mindannyian kézhez kaptunk.* Nem állítom, hogy ezek az írások egytől egyik jók és/vagy hasznosak. De léteznek, mert akik írták őket, fontosnak vélték, hogy kifejtsék gondolataikat, esetleg elméleti háttérrel nyújtsanak az általuk tartott foglalkozásokhoz.

Ídén valószínűleg Magyarországon is lesz drámapedagógiai műhelykonferencia.

Szaunder Erik

* — Az írásokat minden érdeklődőnek szívesen megmutatom.

Eileen Pennington ismét Magyarországon járt

Dráma a tanításban címmel drámapedagógiai tanfolyam került megrendezésre a nyár elején a Marczibányi téri Művelődési Központban. Az 1992-es sikeres kurzus folytatásaként 1993. június 21-26-ig Eileen Pennington ismert angliai drámatanár vezetésével posztgraduális képzésen vehettek részt a már gyakorló hazai drámapedagógusok. 25 lelkes érdeklődő dolgozott a hat nap folyamán, ahol a már tavaly megszerzett elméleti alapokra építve az idén, gyakorlati téren sajtíthatták el a szakma fortélyait. A kurzus ideje alatt kisebb-nagyobb csoportokban dolgoztak a tanárok, akik az utolsó napra öt önálló drámát készítettek el közösen. Eileen Pennington az általa hozott és kidolgozott drámákon keresztül demonstrálta, hogyan lehet rövid, tömör, lényegretörő kijelentésekkel, állításokkal terelni egy-egy játék menetét úgy, hogy közben mindig a kellő időben és mértékben figyelmeztetett egy-egy apró, ám a játék menetét befolyásoló mozzanatra. Bemutatta, hogy lehet a legmorbidabb, tőlünk emberektől igen távol eső témában is megtalálni a

tanulási területet (gondolatok itt arra a feladatra, amikor egy hibernáló központot kellett felépítenünk úgy, hogy magunk voltunk az egész komplexum berendezési tárgyai). Repülő játékában egyszerre elvarázsolt és megdöbbentett bennünket pontosan kidolgozott, igen logikus játékfelépítésével. Nekem személyesen, mint kezdő hallgatónak pozitív, meghatározó élményt jelentett a kurzus. Élveztem, hogy hat napig játszottam, átéltem eseményeket, úgy, hogy közben csak magamra és a köröttem lévő emberekre figyeltem. Nagyon jó volt, várjuk a folytatást!

(A drámapedagógiával ismerkedő egyre népesebb táborára is gondolt a Művelődési Központ. Az ő számukra szervezte a ház 1993. június 28-30-ig a Bevezetés a drámapedagógiába című tanfolyamot. 22 pedagógus vett részt a kurzuson, többen közülük az idén szeptembertől induló drámajátékvezetői tanfolyamra is beiratkoztak.)

Vörös Zsuzsa

IDEA Konferencia, Maastricht, 1993. október 19-25.

— Gyorsjelentés —

Mint azt jónéhányan már tudják, 1992. nyarán a portugáliai Portó városában megalakult az IDEA, a drámapedagógiai társaságok nemzetközi szövetsége. Az angol és a francia elnevezés is mutatja a belső tartalom kettősségét, és így is van ez rendjén. Az IDEA tehát angolul: INTERNATIONAL DRAMA AND EDUCATION ASSOCIATION, franciául: ASSOCIATION INTERNATIONALE THEATRE ET EDUCATION.

Így legalább mindenki érzi, hogy drámapedagógiáról és színházi nevelésről egyaránt szó van.

A világszövetség gondolata egy néhány évvel ezelőtti angol-portugál-francia-holland szakmai találkozóon fogalmazódott meg, míg végül Portugália helyet adott az

alakuló konferenciának. Ebből aztán a mai napig tartóvíták származnak, mivel a portugál törvények nem egészen egyeznek az angol vagy a holland törvényekkel, s így a kultúrdiplomácia jogászvéna jú szakembereinek lesz elegendő hajsza, amit a következő időben hasogatni lehet. Ez folyt most Maastrichtban is; hat napon keresztül bezárva ültünk egy teremben, fejünkön fülhallgatókkal, melyen keresztül angol vagy francia szöveg volt hallható, amitől aztán a spanyolok keseredtek el, mert javaslatukat, hogy legyen a spanyol is a szövetség munkanyelve, egyelőre elnapolták. Nem azért, mert nem méltányolható a kérés, hanem azért, mert az indulás hónapjaiban minden szakanyagot spanyolra is le kellene fordítani, és

ez láthatóan meghaladja a szervezet adminisztratív kapacitását.

Magyarország 1992 őszén nyert felvételt a tagok közé Ghanával, Fülöp-szigetekkel, Lengyelországgal, Burkina Faso-val és Jordániával egy időben. Mint a szövetség alkotmánya írja, a szövetségnek lehetnek rendes és társult tagjai, valamint egyéni tagjai. Általában az a helyzet, hogy egy országot egy nemzeti szervezet képvisel, de van olyan is, hogy a nemzetet illető szavazati pontok (ez most 12) megoszlanak a honi társaságok képviselői között. Így például Angliát, vagyis az Egyesült Királyságot 3 fő képviseli 4-4-4 ponttal, Kanada szavazatait négy helybéli társaság írja, akiket most egy fő képviselt összesen, a spanyoloknál külön kell gondolni a spanyolokkal és a katalánokkal és így tovább.

Ennek a szervezetnek az a célja, hogy fórumot, találkozási lehetőséget és vitatkozási alkalmakat nyújtson mindazon személyeknek, csoportoknak és intézményeknek széles e világon, akik a művészeti nevelésnek, s ezen belül is a színi vagy dramatikus nevelésnek a jogaiért dolgoznak. Nemzetközi kommunikáció lehetőségét kívánja nyújtani publikációkon, szemináriumokon, workshopokon, szimpoziumokon és konferenciákon keresztül a világ drámatanárai számára. Kutatási eredmények, gya-

korlati és elméleti tapasztalatok, tanítók és tanítványok, csoportok és tagszervezetek cseréit, belső szerveződését segíti. Elsősorban a nemzeti szervezetekre épít, de nyitott regionális szerveződések előtt is, bekapcsolódhatnak egyetemek, csoportok és magánszemélyek is a tevékenységbe.

Mindehhez persze tudnunk kell, mennyi az éves tagdíj. Nos, ez az, amit nem sikerült kimondanunk végleges megnyugvással. Mi magyarok azt reméljük, hogy nem lesz több, vagy nem lesz sokkal több, mint az egy hónapra eső minimális fizetés egy országnak, egy évre. Mivel azonban a minimálbér fogalmát hivatalosan nem minden ország ismeri el, meg kell várnunk a problémán dolgozó munkacsoport végső javaslatait, hogy aztán szvavazhassunk.

Ez a pár sor most csak gyors-jelentés. A Drámapedagógiai Magazin számára részletes nemzetközi ismertetést készítünk, mely egymagában is kitölti talán a DPM tavaszi számát 1994-ben Kérjük minden külföldet járt drámatanár-információt Szauder Erik vagy Gabnai Katalin nevére!

Gabnai Katalin

Birmingham után

14 magyar drámatanár egy angol tanfolyamon 1992. június 9-21.

I.

Ami világossá vált a számomra

— Mindig mindenhez pozitív alapállásból kell közelítenem azért, hogy a dráma formája és tartalma elvezessen a probléma lényegéhez, az igazsághoz.

— A problémát meg kell kísérlni megoldani.

— A drámatanárnak kötelessége tudni, hogy mit miért és hogyan tesz. Ezért van szüksége a nagyfokú elméleti és gyakorlati tudásra, a tapasztalat rendszerbe foglalására — erre kell építenie.

— Megerősödött az eddigi hitem és meggyőződésem:

A drámatanár:

— kreatív személyiség, kreatív szemléleti móddal,

— szugesszív egyéniség,

— humánus és elfogadó,

— folyton taul,

— tehetséges, aki képes a különböző művészeti területeket komplex-módon kezelni és közvetíteni,

— fontos: legyen egyéni stílusa.

— Megéltem és megértettem a metafora fontosságát és igazi lehetőségeit a tanításban.

— A D.I.E. rendszerbe foglalható és összeépíthető a magyarországi gyakorlattal.

— Továbbra is szükséges a „Magyarországon eddig járt út”, amit ötvözni kell az új tapasztalatokkal.

— Ha a dráma hatása főként intellektuális, ha főként fogalmi szinten hat, akkor számomra leértékelődik.

— A gyermek saját problémáját kell feltárni és érzelmi leg is érinteni.

— Ha rosszul „csinálják” a T.I.E.-t, az nagyobb hiba, mint egy szokványosan rossz gyermekszínházi előadás.

— A drámatanárnak művésznek kell lenni, de tanárnak is egyidejűleg. (Van az egészben, a tanárképzésben valami taníthatatlan.)

— Nem az elvek, nem én — a gyerek a fontos.

— A „feltáró” folyamat (talán) hosszabb időt vesz igénybe, de nagyobb „valódi megértést” hoz létre.

— Látom, hogy akár D.I.E. akár T.I.E. formában a jól (szakértelemmel és tehetséggel) megvalósult élmény a benne résztvevők mindegyikének korlátlan lehetőséget nyújt a megismerésre.

— Nagyon jó, hogy világos rendszerben tudom látni a dráma folyamatának elemeit is a tavaly kapott széles áttekintés után.

— A negatív példa is tapasztalás, hatalmas tér a tanulárra.

— Meg kell tanulni kérdezni. Tudni kell kérdezni.

— A dráma jó „eszköz”..., csak annak a kezében működik (indul működésbe) aki igazán kíváncsi arra: MIT AKAR A MÁSIK.

— Lehetőséget adhatok másnak, hogy ismeretek, érzések, felfedezések világába kerüljön... Ő a meghatározó.

Nem azt kell megvalósítani, eljátszani, kifejtetni, amit én (tanár) akarok, szeretnék, ami nekem fontos. Beleélni magamat a játsszók helyébe, átérezni, észrevenni: mi fontos nekik, mit szeretnének ők megvalósítani, eljátszani és miért.

— Ha tudom, mire szeretnék kilyukadni, szintelen lesz.

— Ha nem tudom, milyen sok irányba lehet haladni — lapos lesz.